

Любов Сергіївна — жертва «непоміченого» геноциду

Роми: жертви «непоміченого» геноциду

21:50 08.09.2018

<https://lutsk.rayon.in.ua/topics/2573-romi-zhertvi-nepomichenogo-genotsidu>

79

Геноцид – це крайня форма дискримінації. З цим словом усі добре знайомі. Але коли чуєш «Голокост», думаєш про розстріляних євреїв. Про масові ж розстріли ромів ми знаємо набагато менше.

Тема геноциду ромів на сьогодні є малодослідженою, про неї рідко говорять. Дослідники називаються декілька причин.

На відміну від євреїв, роми, які вижили після Голокосту, майже не говорять про це. Все тому, що за традиціями цього народу, розповідати про пережиті приниження та трагедії не варто. Ромська громада не така фінансово спроможна, як єврейська. Також, є дуже мало фото- і відеоматеріалів, які закарбували депортацію ромів до Трансністрії. Та й загалом, геноцид ромів важко досліджувати, адже документальних даних про розстріли ромів є небагато.

Не території Європи за часи Другої світової війни постраждало близько півмільйона ромів. Людей силоміць завозили у концтабори та забирали майно.

Першими жертвами Бабиного Яру у 1941 стали саме роми. За декілька днів нацисти знищили навколо Києва п'ять таборів.

У Німеччині циган часто використовували у медичних дослідах, на них перевіряли вакцини та біологічну зброю.

«Зневажений геноцид»

Як бачимо, в історії Другої світової війни є «білі плями». Нам потрібно знати реальну картину війни, детальніше вивчати повсякденне життя людей у роки війни, відкривати нові явища і показувати широкому загалу. Так і виникла ідея проекту **«Зневажений геноцид»**. Організаторами є німецька спілка **Освітня ініціатива з роботи заради миру та Український центр вивчення історії Голокосту**. Проект покликаний донести до більшого числа європейців факти

геноциду ромів. У полі зору дослідників є дискримінація циган та боротьба з нею сьогодні – як в Україні, так і в Німеччині. На жаль, доля ромів не є відомою широкому загалу, бо тривалий час історики не цікавилися цією темою.

Учасники проекту «Зневажений геноцид»

Михайло Тяглий, співробітник центру, розповідає, що проект запустили у травні 2018 року, а триватиме він до вересня 2019. «Зневажений геноцид» має три етапи.

На першому, що був у жовтні 2017 та у червні 2018 років група дослідників з Українського Центру вивчення історії Голокосту та німецького фонду «Пам'ять, відповідальність, майбутнє» вивчали становище ромів та їх трагедію у роки Другої світової війни на Україні. За допомогою місцевих ромських організації вони записували відеосвідчення очевидців подій. Шукали старожилів-ромів та українців-свідків масових розстрілів ромів на території України, встановлювали зв'язки з місцевими активістами, які знайомі з цією темою. Записали тоді понад 50 історій. Це була практична підготовка створення документального фільму та пересувної виставки «Зневажений геноцид»

Другий етап триває зараз, з 31 серпня по 9 вересня. З Німеччини, Сербії, Угорщини та України запросили молодих активістів. Частина з них історики, частина журналісти, громадські діячі або ж освітяни. Організатори подбали про те, щоб вони на власні очі побачили місця масових вбивств та знайомлять із постраждалими, свідками подій, активістами та громадськими діячами.

Учасники інтерв'юють жертву геноциду ромів

Третій етап передбачає створення пересувної виставки. Вона відвідає Берлін, Київ та пересуватиметься по різних містах України та Німеччини. У Луцьку вже домовились із обласним краєзнавчим музеєм – вони зацікавлені дати приміщення на декілька тижнів.

Окрім виставки буде створено серію відеороликів. Все разом охопить історичні факти, культуру пам'яті та форми сучасної ромофобії у двох країнах. Матеріали будуть виставлені в Інтернеті з метою історико-політичної освіти.

Знімальна група проекту

Любов Сергіївна

6 вересня два автобуси, з червоними від втоми очима молодих людей приїхали на Волинь. Вони завітали до **Коржевич Любові Сергіївни**. Вона одна з тих людей, чия сім'я під Другої світової війни потерпала від геноциду та переховувалась.

Відбитки рук збирають для того, щоб потім зробити мультфільм про геноцид

На фото відбиток її руки. Вона розповідала про війну і геноцид. Про те, як велика сім'я ховалась в лісі від німців і місцевої допоміжної поліції — боялись, що розстріляють. Згадувала, як боялись молитись Богу, але й молились, щоб тата не вбили. Насправді, дивно і лячно слухати такі історії. Коли із дитячих спогадів про смерть розповідають.

Пані Любов народилась 6 березня 1937 року у селі Чудви, Костопільського району, Рівненської області. У сім'ї було десятеро дітей, а вона найстарша. Жінка розповіла про війну все, що пам'ятала і декілька разів вибачалась, що пам'ять починає підводити.

Любов Сергіївна

Коли почалась війна Любов Сергіївна була ще зовсім маленька. Пам'ятає, як німці сім'ю в будинку застали. Зайшли, полізли на горище.

«Обдивились і нікого не знайшли. Один до одного «гуд-гуд» обмовились. Потім побачили нас і хотіли батька вбити», — згадує жінка.

Про те, що йдуть німці дізнавались від людей. У селі один-одному швидко перекаже. З батьками, братами та сестрами бігли до лісу й ховались у землянках.

Та й не лише роми тікали. Село пустувало – боялись всі. У селі Розвич, де вони жили, була лише одна ромська родина, вони й трималися разом, табором. Пані Любов говорить, що довіряти було нікому. Сусіди, жінки розказували, де цигани ховались. Бандерівців теж боялись, бо вони розстрілювати хотіли.

Під час війни по селу ходили стрибки. Любов Сергіївна розповідає, що це були місцеві жителі, яка сторожили всіх, хто в селі жив. Щоб нікого не вбили.

А багато циганів вбили перед закінченням війни, розповідає пані Любов. Було колись село Холодниця, як у Колки їхати, то там і полягло багато ромів.

Батька Сергія забрали на війну. Повернувся контуженим. Сам ковалем був, та й усі в сім'ї ковалями були і зараз цим діти та внуки займаються. Після Указу Президії Верховної Ради СРСР залучення до праці циган, які займаються бродяжництвом» від 5 жовтня 1956 року, батько будував цукровий завод, потім і працював там.

«Після війни кочували, але як указ вийшов, то важко стало. Ми звикли кочувати літом, а на зиму до хати їхати. А тут довелося осісти на одному місці. Коней та вози продали. Хтось йшов на завод працювати, хтось у колгосп. Нам давали доски, щоб бараки будувати. Але й були пусті хати, куди людей колгосп селив», — розповідає Любов Сергіївна.

За сім'ю свою розповідає, що мати вдома була – дітей гляділа. А батько працював. Мали своє господарство. Після війни День перемоги для Сергія був дуже визначним і важливим святом. Отримав нагороди, які на сьогодні, на жаль, не збереглися. Пані Любов згадує батька як дуже сміливого та вольового. Розповідає, що якщо був якийсь конфлікт між родинами ромів, то сам міг до них піти з сокирою. Але це доки не чув про поліцію – боявся. Штрафбат його зламав, але чому він туди потрапив, ніхто не пам'ятає.

Пані Любов ділиться спогадами

Дочки Сергія заміж повиходили, почали їздити по інших селах, а дідусь з внуками сидів – виховував їх. Пані Любов заміж вийшла у 16 років. Ходили з чоловіком до п'ятидесятників. А за війни віруючим бути страшно було. Боялись молитись Богу, ховались. Це зараз все відкрито, а тоді так не було.

Мати захворіла і померла рано, у 55 років. Тато прожив ще довго, років з 30.

Зараз родина Любові живе у селі Прилуцьке, Луцького району. Любов Сергіївна завжди одягає національний фартух (передник). Окрім війни розповідала про звичаї ромів та одяг, який носили тоді і який собі зараз дозволяють новити внуки. Згадувала, як мати навчила її паску пекти. Фото біля себе у пеналі зберігає, то й їх показала.

Міжнародний освітній семінар-подорож його учасники продовжили у селі Видерта Камінь-Каширського району, де відвідали пам'ятник ромам, які були розстріляні в роки війни, побували на єврейському меморіалі у селі Бахів Ковельського району, провели розмову та записали відеосвідчення жительки міста Ковеля ромки Стоянович Ганни Сидорівни.

8 вересня в обласній науковій бібліотеці імені Олени Пчілки були підведені підсумки освітнього семінару-подорожі, де поділилися враженнями, висловили свої ідеї по організації пересувної виставки та намітили подальші перспективи своєї діяльності у напрямку дослідження та висвітлення геноциду ромів у роки Другої світової війни.

Підсумовуючи, хочеться наголосити на тому, щоб без вивчення історії національних меншин, які проживали на нашій Волині, ми матимемо неповну картину історичної правди. Мирні люди-жертви війни: українці, євреї, роми, люди інших національностей.

Нам належить зберігати пам'ять.

Софія МІЩУК

0

0

Хочете бути першими на районі? Підписуйтесь на наші новини у спільнотах [Facebook](#), [Вконтакте](#) та [Twitter](#).

Теги: [#Геноцид](#), [#Роми](#), [#Зневажений геноцид](#), [#Україна](#), [#Німеччина](#), [#Друга світова війна](#)